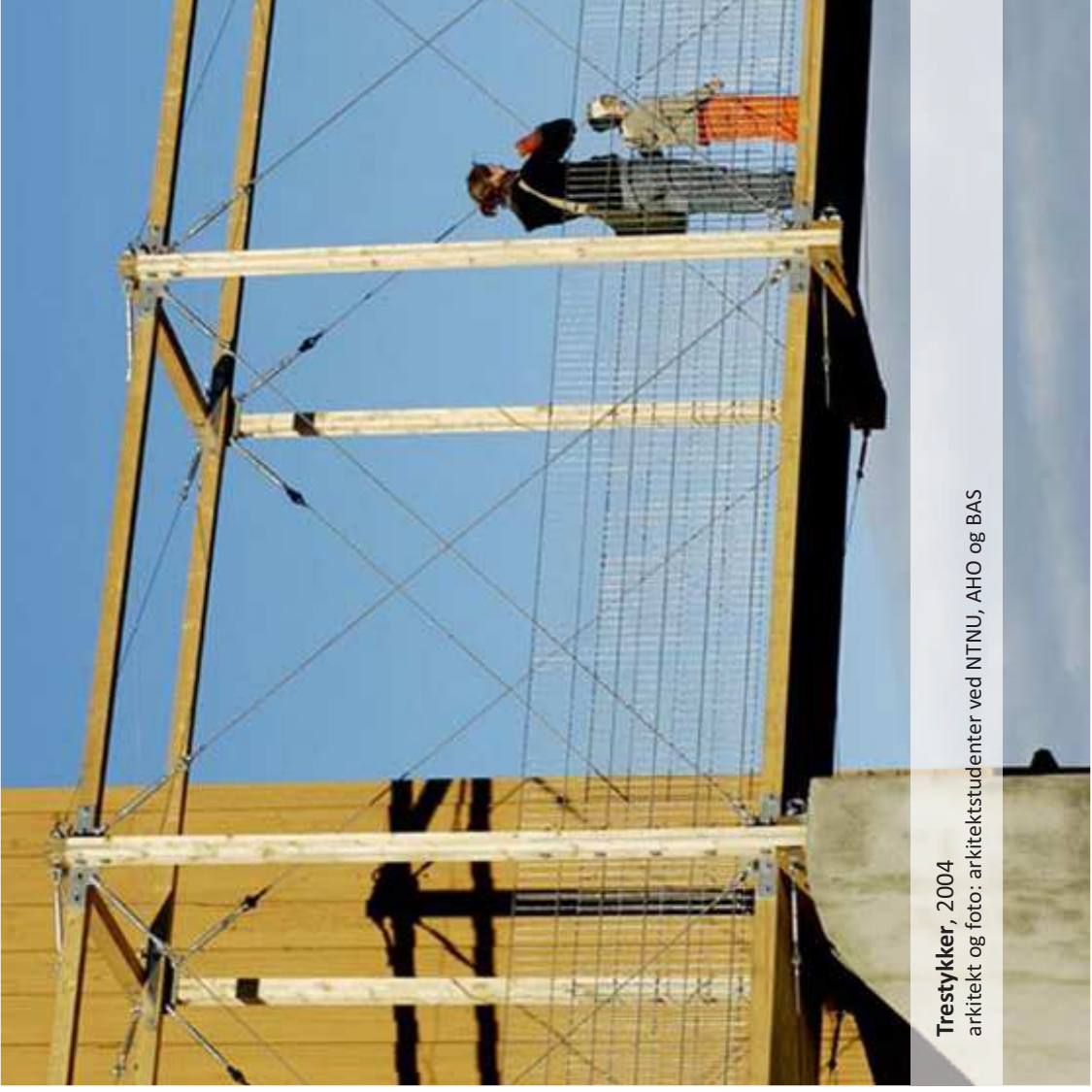

TREbyent**trondheim**

Trestykker, 2004
arkitekt og foto: arkitektstudenter ved NTNU, AHO og BAS

TREbyen**trondheim** – et byutviklingsprosjekt, med visjon om å bidra til en videreutvikling av treprosjekter i den historiske og moderne trebyen Trondheim og i Trondheimsregionen.

Prosjektet **TRE**byen**trondheim** ønsker å rette oppmerksomheten mot særpreget i trehusbebyggelsen i Trondheim og omegn slik den er utviklet gjennom historien.

TREbyen**trondheim** ønsker å fremheve tre som et miljøvennlig og fremtidsrettet bygningsmateriale med svært positive egenskaper i forhold til både det indre og ytre miljøet.

Veiskillet, boliger for bostedsløse, 2005
arkitekt og foto: Bård Helland

innhold

forankring av prosjektet	5
historisk bakgrunn	7
målsettinger	9
forbildeprosjekter	11
spesifikke kvalitetskriterier	13
virkemidler for forbildeprosjektene	15
hvorfor delta i TRE byen trondheim	17
synliggjøring av prosjektet	19
gjennomføring av prosjektet	21
kilder	22
prosjektets organisering	23

forankring av prosjektet

Trondheim kommune har gjennom vedtak og handling de siste årene markert klare ambisjoner om å videreutvikle trebyen Trondheim.

Trondheim kommune deltar i den internasjonale tresatsingen både gjennom prosjektet "Nordiske trebyer – byutvikling med trehus" og EUs Cultura 2000 satsing "Wooden Towns in Europe".

I Trondheim har kommunen vært engasjert i konkrete utbyggingsaker som for eksempel i det nye boligbygget og barnehagen på Svartlamoen, gjenoppbyggingen av brannkvartalet i Nordre gate og Nardo skole.

Ambisjonen til Trondheim kommune er i tråd med den nasjonale tresatsingen som i første rekke har skjedd gjennom "Verdiskapingsprogrammet for skog og tre", eller Treprogrammet som ble etablert i 2000. Innenfor satsingsområdet er det etablert et godt samarbeid med fylkesmannen og fylkeskommune i både Sør og Nord-Trøndelag og gjennom strategisk næringsplan for Trondheimsregionen.

TREbyenTrondheim ble under navnet "Trondheim - den moderne treby" vedtatt av bystyret august 2006.

I 2010 ble prosjektets navn endret til **TREbyenTrondheim** og prosjektet definert som utstillingsprosjekt tilsvarende andre nasjonale prosjekter som følger IBA-konseptet.

TREbyenTrondheim er godt i tråd med kommunens miljøambisjon om redusert CO₂-utslipp. I 2010 ble **TREbyenTrondheim** lagt som delprosjekt inn under kommunens satsing innenfor Fremtidens byer.

historisk bakgrunn

Trondheim er en av de store trebyene i Norge og Norden.

Fra forstaden Ila i vest, via Midtby-halvøya og Baklandet og helt inn til Lademoen i Øst, fantes det frem til midten av 1800-tallet en sammenhengende trehusbebyggelse.

Bebyggelsen besto av panelte tømmerhus som lå side ved side i tette rekker langs gatene. De var bygget som lukkede anlegg der mønstret nesten alltid var at våningshus og tre uthusfløyer var gruppert rundt et gårdsrom som dannet rektangulært avgrensede eiendommer, der husene lå rygg mot rygg.

Langs nedre del av Nidelva, og senere langs østre og vestre kanal, lå byens sjøboder og bryggene. Også disse var tømrete konstruksjoner, store strukturer i fire til fem etasjer.

165 år etter at murtvungen ble gjort gjeldene for det sentrale byområdet, dominerer fortsatt den gamle trehusbebyggelsen store deler av bybildet. Trondheim har i behold sammenhengende trehusbebyggelse fra første del av 1800-tallet, og delvis tidligere, i Ila, i Løkken/Sandenområdet, på Baklandet, og fra slutten av 1800-tallet i det store Møllenberg/Rosenborgområdet. De fleste av de gamle tømmerbryggene i Nidelva og langs kanalen er også bevart.

Som vanlig i Norge, består også villabeltene utenfor sentrum overveiende av frittliggende trehusbebyggelse. Den miljømessige "summen" blir dermed et byområde der trehusbebyggelse og trehusarkitektur dominerer.

I nyere tid, spesielt de første tiårene etter at restriksjonene med husbygging opphørte etter krigen, var Trondheim et foregangsområde i landet når det gjaldt fornyelse av trearkitekturen i de sentrale byområdene som på et tidspunkt var saneringstruet. Sentralt i bevaringsarbeidet sto arkitektmiljøet ved NTH.

Senere tiårs byplaner har lagt vekt på den gamle trehusbebyggelsens positive betydning for byen og bymiljøet. En rekke av de gamle trehusmiljøene er for lengst gitt reguleringsmessig beskyttelse. Trehusbebyggelsen preger de sentrale og sentrum-snære bymiljøet i stor grad.

Carl Johans gate, 1893
foto:Jørgen Wickstrøm

Byggeprosjekt m=1:1, 2009

1. Klasse ved Fakultet for arkitektur og billedkunst NTNU foto:NTNU

målsettinger

TREbyen**trondheim** er et prosjekt med en visjon om å bidra til en positiv videreutvikling av trehusbebyggelse i Trondheimsregionen.

I et tiårsperspektiv skal det initieres et bredt spekter av ulike forbildeprosjekter i tre.

Forbildeprosjektene omfatter byggeprosjekter og aktuelle utviklingsprosjekter, transformasjoner og reparasjoner av eldre bygg, kunstinstallasjoner og utsmykninger samt temporære byprosjekter.

TREbyen**trondheim** skal gjennom ulike arrangementer bidra til økt bevissthet om byens særpreg og økt kunnskap om kvaliteten til tre som byggemateriale og betydningen i miljøsammenheng både innenfor fagmiljøet og blant byens befolkning.

Bålplass, Skjermveien barnehage 2009
arkitekt og foto: HAUGEN/ZOHAR arkitekter

forbildeprosjekter

TREbyen i **trondheim** ønsker å realisere et bredt spekter av ulike forbildeprosjekter som skal kjennetegnes ved høy kvalitet, riktig bruk av tre med fokus på miljøaspektet, og en god håndverksmessig utførelse og faglig forståelse.

For å oppnå varierende bruk av tre i ulike sammenhenger deles forbildeprosjektene inn i tre hovedgrupper:

innovasjon i **TRE**
gjennomføring av ulike nybygg og transformasjonsprosjekter.

reparasjon av **TRE**
reparasjon av historiske bygninger og bymiljøer fra ulike tidsepoker.

TRE i byrom
en arena for kunstinstallasjoner, interiør, møblering inne og ute, temporære og varige treprosjekt, bl.a studentprosjekter fra ulike fagmiljøer.

Svartlamoen barnehage, 2007
arkitekt: Brendeland og Kristoffersen arkitekter AS

foto: David Grandorge

spesifikke kvalitetskriterier

Forbildeprosjektene tilknyttet **TRE**byen **trondheim** må oppfylle spesifikke kvalitetskriterier utarbeidet for de tre hovedgruppene, som angir ambisjonsnivået for de tilhørende prosjektene:

innovasjon i **TRE**

- konsekvent og konstruktiv bruk av tre
 - høyt arkitektonisk kvalitet
 - bidrag til innovasjon og nyskaping i forhold til materialbruk og byggeprosess
 - høy ambisjonsnivå i forhold til energibruk, CO₂-regnskap og universell utforming .
- I en startfase legges kvalitetskriteriene fra "Framtidens byer" til grunn.

reparasjon av **TRE**

- autentisitet og ektehet
- særlig høye krav til god håndverksmessig utførelse og holdning
- god forståelse for det historiske bygget og dets kontekst

TRE i byrom

- kvalitativ og kreativ, konsekvent og estetisk høyverdig bruk av tre

virkemidler for forbildeprosjektene

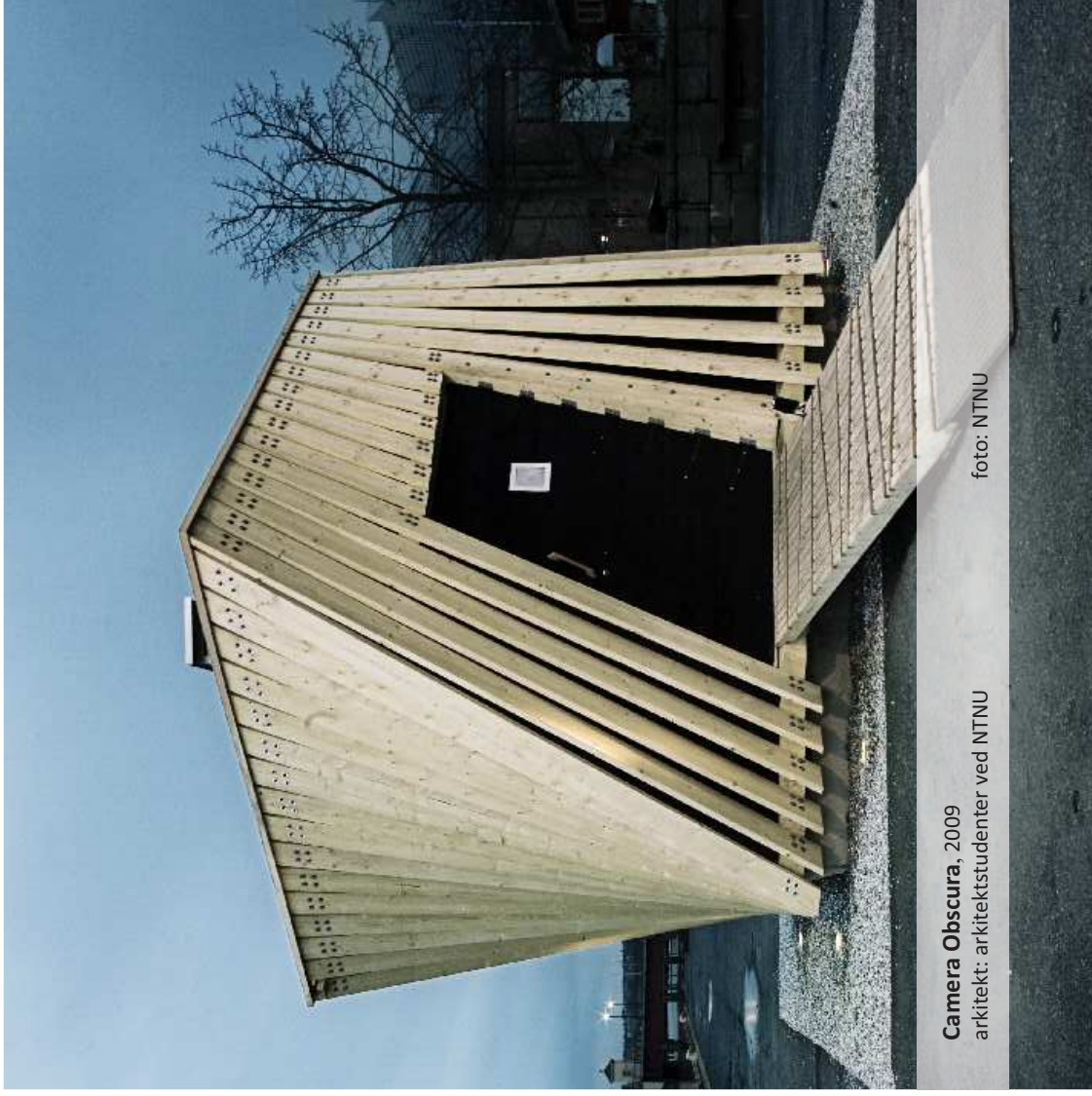
Prosjektet vurderer nye forbildeprosjekter i henhold til kvalitetskriteriene for **TREbyen-trondheim** både i Trondheim og i regionen.

TREbyen-trondheim skal bistå i etablering av forbildeprosjektene i både offentlig og privat regi og oppfølging av disse i samarbeid med andre sentrale aktører.

TREbyen-trondheim skal etablere et rådgiver-team bestående av dyktige fagpersoner innenfor ulike fagfelt. Rådgiverteamet skal kartlegge utfordringene i de enkelte prosjekter, tilføre forbildeprosjektene viktig kompetanse innen tre-faget og bidra til å komme frem til best mulige løsninger. Sammensetting av rådgiverteamet vil tilpasses hver enkelt prosjekt.

Forbildeprosjektene i **TREbyen-trondheim** får en enkel tilgang til ulike støtteordninger fra andre sentrale aktører avhengig av kategorien dem sorterer i.

TREbyen-trondheim vil også kunne bidra med initiering, utvikling og gjennomføring av arkitektkonkurranser

Camera Obscura, 2009

arkitekt: arkitektstudenter ved NTNU

foto: NTNU

Nardo skole, 2008
arkitekt og foto: Eggen arkitekter AS

hvorfor delta i **TRE**byen**trondheim**?

De som deltar i **TRE**byen**trondheim** vil få en betydelig kompetanseheving, og prosjektene vil bli synlige som forbilledlige arbeider som kjennetegnes ved høy kvalitet, riktig bruk av tre, fokus på miljøaspektet og en god håndverksmessig utførelse og faglig forståelse.

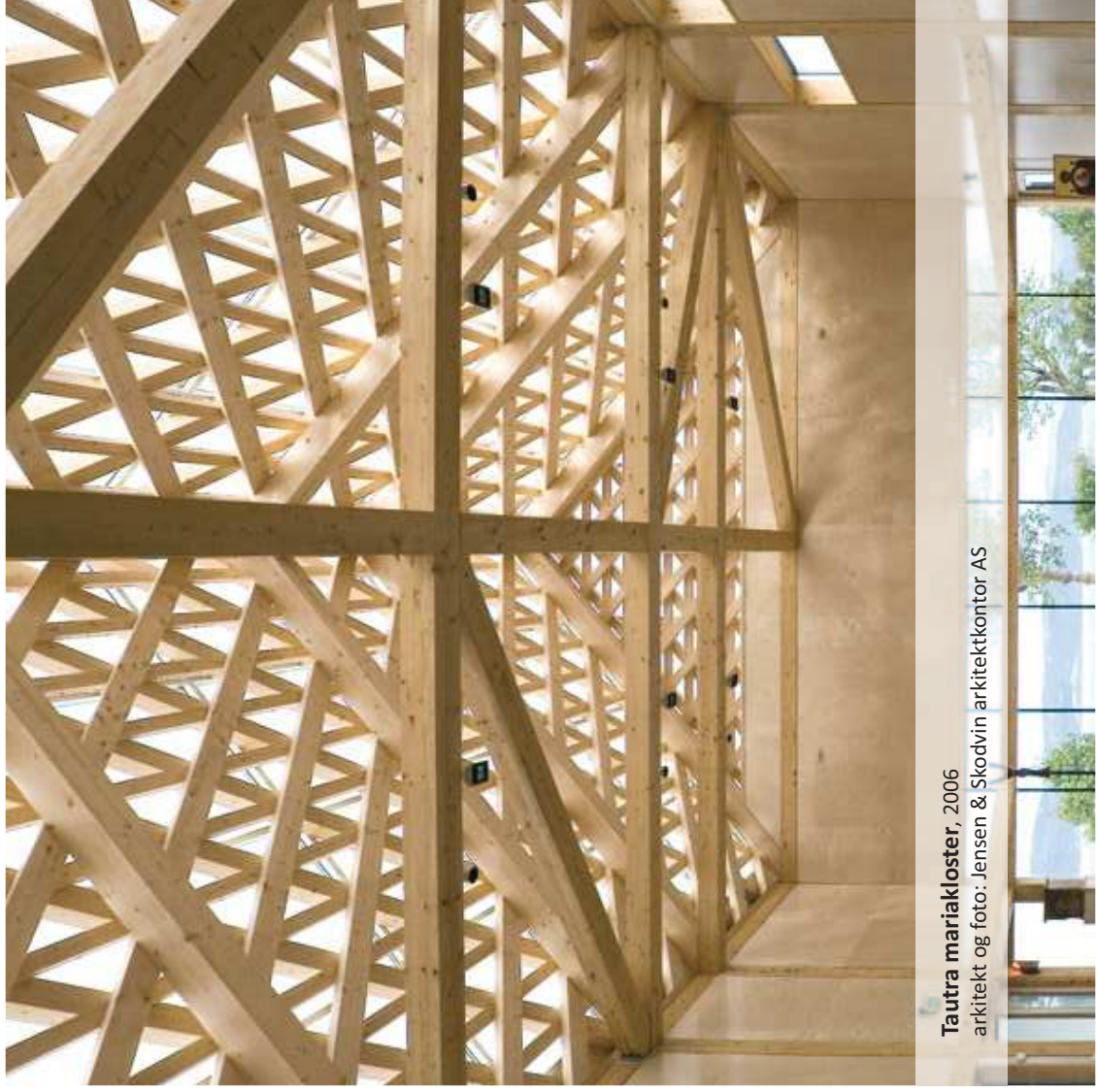
Deltagelsen i **TRE**byen**trondheim** vil gi tilgang til prosjektets rådgiverteam som bistår i prosjekterings- og gjennomføringsfasen og som overfører spisskompetansen til de aktuelle aktørene i relevante fag.

Forbildeprosjekter som oppfyller de spesifikke kvalitetskriteriene for innovasjon i **TRE** vil få kompetansetilskudd fra Husbanken, investeringsstøtte fra ENOVA og vil få tilgang til rådgiverteamet til ENOVA.

Forbildeprosjekter som oppfyller de spesifikke kvalitetskriteriene for reperasjon i **TRE** kan regne med å få enkel tilgang til støtteordninger fra Riksantikvaren.

TREbyen**trondheim** skal skape et kvalitetsmerke som gir deltakende en plattform som vil bidra til omdømmebygging, mediaprofilering og nettverksbygging for de enkelte aktørene.

Gjennom informasjonsbrosjyrer, bransjevisninger, seminarer og utstillinger vil **TRE**byen**trondheim** bidra til at de enkelte prosjektene får oppmerksomhet og anerkjennelse som høyverdige forbildeprosjekter både i Trondheim og resten av landet.

Tautra mariakloster, 2006
arkitekt og foto: Jensen & Skodvin arkitektkontor AS

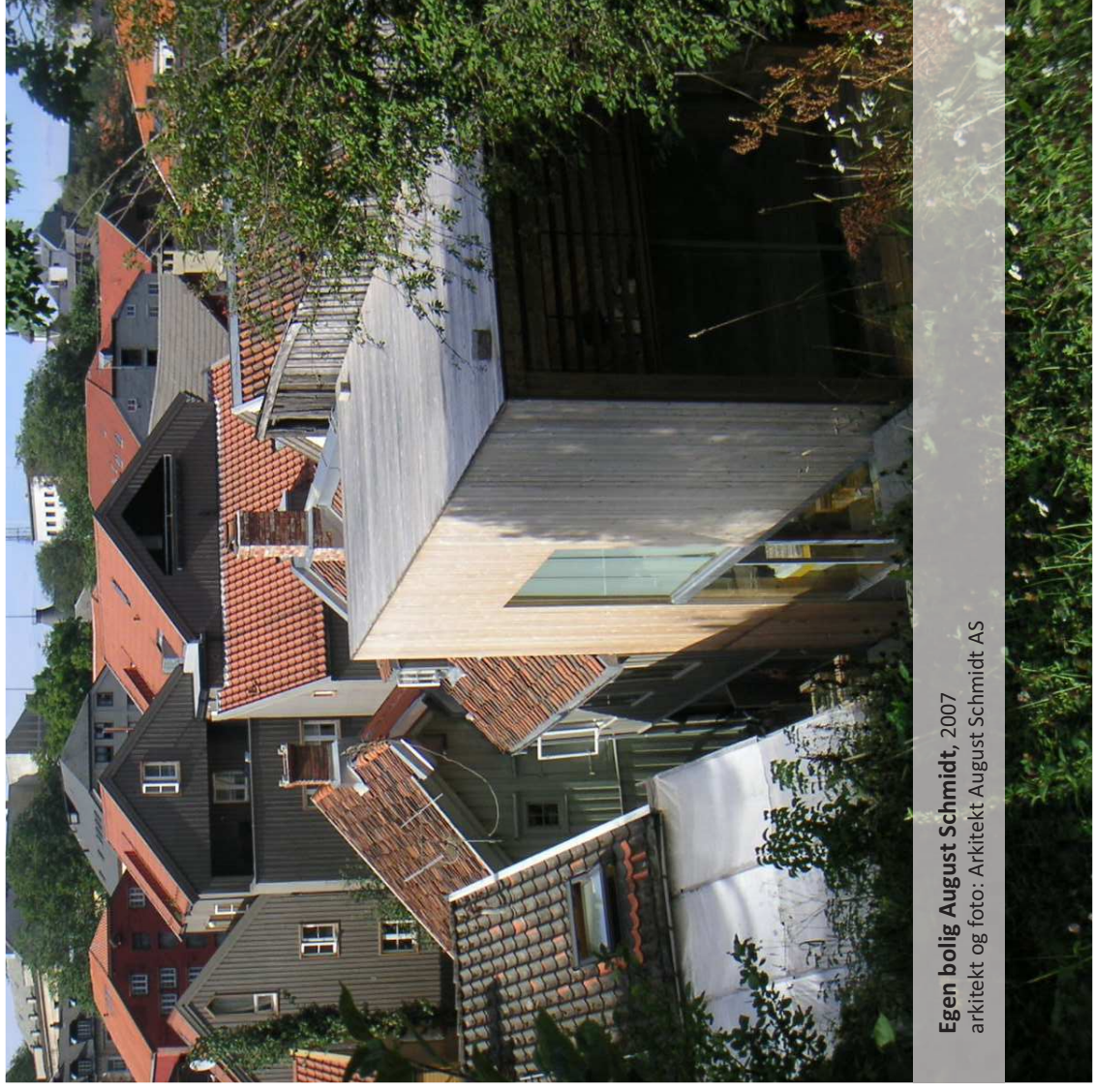
synliggjøring av prosjektet

TREbyen i **Trondheim** skal gjennom ulike arrangementer bidra til en økende bevissthet om byens særpreg, og bidra til større kunnskap om kvaliteten til tre som byggemateriale, både innenfor fagmiljøet og blant byens befolkning.

Arrangementer i tilknytning til prosjektet vil være seminarer, kurs, frokostmøter, byvandring, utstillinger og ulike profileringstrykksaker for kommunikasjon og informasjon.

Ved oppføring av nye forbildeprosjekter vil det bli holdt visninger etter hvert som byggene blir ferdigstilt. Visningene gjennomføres som "åpent hus" eller som byvandring, hvor prosjektene gjøres tilgjengelige for publikum på gitte tidspunkt.

Det kan også være aktuelt å utvikle andre former for utstillinger, herunder utstillinger av løsningsforslag fra arkitekturkonkurranser, referanseprosjekt i Trondheim og studentarbeider fra NTNU og HIST, hvor bruken av tre spiller en betydelig rolle.

Egen bolig August Schmidt, 2007
arkitekt og foto: Arkitekt August Schmidt AS

gjennomføring av prosjektet

TREbyentrondheim deles inn i tre arbeidsområder - oppfølging av **forbildeprosjektene**, ledelse i **rådgiverteamet** og **kommunikasjon** og **informasjon** - med en arbeidsgruppe for hvert område

oppfølging av forbildeprosjektene

arbeidsgruppen vurderer i samarbeid med rådgiverteamet relevante prosjekter, vurderer arkitektkonkurranser i samarbeid med kommunikasjons- og informasjonsgruppa, vurderer bruk av virkemidler generelt, bistår i forhold til byggesak og søknad om tilskuddsmidler fra aktuelle aktører, sikrer at kvalitetskriteriene til **TREbyen**trondheim blir overholdt, planlegger og gjennomfører i samarbeid med kommunikasjons- og informasjonsgruppa prosjektavslutning med bransjevisninger, trykksaker og åpenthush-arrangementer.

ledelse i rådgiverteamet

arbeidsgruppen bistår i tidligfasen i nye prosjekter for å vurdere dem, og sette sammen rådgiverteamet til hvert enkelt treprosjekt. Arbeidsgruppen skal innhente nødvendig spisskompetanse i kritiske fag, blant annet i brann, akustikk, håndverksmessig utførelse og bygningshistorie.

kommunikasjon og informasjon

arbeidsgruppen skal sette opp en detaljert plan for ulike arrangementer, gjerne i samarbeid med andre aktører, for perioden 2011-2021. Prosjektgruppen sørge for gjennomføringen av disse, arrangere arkitektkonkurranser dersom det er relevant, skal bistå i avslutningsfasen av forbildeprosjektene. De skal sørge for at prosjektet blir synlig i media og skal planlegge et avslutningsarrangement for prosjektet **TREbyen**trondheim. Prosjektgruppen kan utvides ved behov.

kilder

Framtidensbyer Trondheim (2010)
Kvalitetskriteriene

Bergen kommune. (2009)
Tid for TRE i Fremtidsbyen Bergen

Tresenteret. (2006)
Prosjektrapport, "Trondheim- den moderne treby"

Oslo og Drammen kommune. (2009)
Programbeskrivelse, Future Bullit

Trondheim kommune. (2006)
Bystyrevedtak, Trondheim den moderne Treby

<http://www.futurebuilt.no>
<http://www.trondheim.kommune.no/trebyen>
<http://www.ntnu.no>
<http://www.arkitektur.no>
<http://www.regjeringen.no/nb/sub/framtidsbyer/>
<http://www.trefokus.no>

foto:
forside og bakside:
<http://commons.wikimedia.org>

Prosjektleder:

Johannes Lipphardt, Prosjektutvikler
Trondheim Eiendom

Prosjektets styringsgruppe :

Harald Bjørlykke, styringsgruppens leder
Leder for prosjekt- og eiendomsutvikling,
Trondheim Eiendom

Harald Nissen, Trondheim bystyre
Gunnar Houen,

Byantikvar Trondheim kommune

Magnus Heide Westerberg,
Spesialrådgiver Trondheim kommune

Harald Landrø, Tresenteret NTNU

Aasmund Bunkholt, TreFokus
Taaale Arstad, Avdelingsdirektør FAVEO AS
Tor Kjeldstad, Kjeldstad Trelast

Samarbeidspartnere for prosjektet er:

Trondheim kommune
fylkesmannen i Sør-Trøndelag og
Sør-Trøndelag fylkeskommune
Husbanken

TreFokus
Tresenteret i Trondheim
NTNU og HIST

Framtidens byer/Trondheim
Riksantikvaren
Enova

TREbyen trondheim

Trondheim, februar 2011

TREbyentrondheim

-et samarbeidsprosjekt mellom Trondheim kommune,
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Sør-Trøndelag fylkeskommune